

Recensie

Met nieuwe ogen. Vermeer door de lens van Mondriaan

Andrea Maddalena

Stuivenberg, 2025, 144 blz., EUR 24,95

ISBN: 9789493013094

Volgens Andrea Maddalena blijft Johannes Vermeer (1632-1675) een vat vol raadsels en ‘wacht het werk van Piet Mondriaan (1872-1944) nog steeds om echt begrepen te worden’. De Romeinse architect en kunsthistoricus Maddalena belandde enkele decennia geleden in Nederland en vond in Mondriaan en Vermeer geduchte uitdagers qua vorm en betekenis. Hij begon aan een uitgebreide analyse naar de contactpunten tussen beiden en kwam tot de vaststelling dat ze de woordvoerders van dezelfde artistieke en conceptuele taal zijn. Stap na stap ontcijfert hij die taal.

Dat er tussen de twee parallellen te trekken zijn is geen nieuwe vaststelling. Ook de Amerikaanse kunstkenner Alfred H. Barr en Robert Rosenblum legden de link tussen de geometrie van Mondriaan en Vermeer en Nederlandse kunsthistoricus Rudi Fuchs zag in de perfecte balans bij beiden de expressie bij uitstek van een landelijke traditie. Maddalena speurt echter nog verder, achter de ‘zichtbare’ parallellen van orthogonalen, vierkante en rechthoekige vlakken, primaire kleuren en compositorische precisie en harmonie, naar een laag van overeenkomsten die zich op het spirituele niveau bevindt en de toeschouwer informeert “over de diepere aspecten van de werkelijkheid”. De auteur ontwaart in de Nederlandse kunst een rechte lijn van 17de naar de 20ste eeuw, een elementaire beeldende taal die de toeschouwer in een toestand van rust en meditatie brengt en hem boven de alledaagsheid van het bestaan verheft. Ook schilders als Pieter de Hooch of Samuel van Hoogstraten bedienden zich van die beeldtaal.

Denkend aan het boek “De extase van de jagers, Verbeeldingen van de mystieke ervaring” (2024) van Kris Pint lijkt “Met Nieuwe ogen” het taboe, dat rust op het verbinden van kunst met mysterie, weer een beetje meer te slopen. Er mag weer anders dan vanuit een puur zintuigelijk perspectief naar kunst gekeken worden.

[Sabine Alexander]